

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Talis est dolor, & tristitia dæmonum, vt nullam secum patiatur veram
delectationem. c .3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

apprehenso proveniat, esse pœnam sensus. Cuius rei gratia notandum est, omnem pœnam esse malum, & interdum ex malo aliquo provenire. Dupliciter autem aliquid potest esse malum alicuius. Primum reipsa ab ipsa cognitione, & tristitia, quæ ex cognitione oritur: & hoc malum habet rationem damni eius, cuius est malum & rationem pœnæ damni, quoties propter peccatū infligitur. Talem autem pœnam, & malum pati possunt pueri, & amentes: quia natura huius mali non pendet ex cognitione & tristitia: sed in privatione alicuius boni, ut in privatione alicuius doni spiritualis, aut alicuius temporalis commodi consistit: & ideo hæc pœna non est pœna sensus: quia malitia eius non pendet ex sensu, aut cognitione: talis est in demonibus privatio beatitudinis: hanc igitur pœnam dicuntur demones pati: non quatenus illam sentientes tristantur, sed quatenus ea re ipsa læsionem, & damnum patiuntur.

Aliud autem est malum ea solum ratione disconveniens, quatenus sentitur, seu cognoscitur & cognitum tristitiam affert: & hoc malum quoties infligitur propter peccata, dicitur pœna sensus: non quia sit per sensum corporeum tantum, sed quod sit etiam per cognitionem, quam sensum communiter vocamus, quia pœna sensus corporei notior est: quare omne obiectum eatenus dicitur asserre pœnam sensus: quatenus affert tristitiam: & quia illam patitur, eatenus pati dicitur, quatenus tristatur. Hinc constat, omnem tristitiam etiam de pœna damni ex cognitione ortam, esse pœnam sensus: aut oportet aliam definitionem ex proprio cerebro excogitare.

Quod vero ait Scotus, esse aliam pœnam damnatorum omnium maximam, odium scilicet perpetuum, quo Deum prosequuntur: & eam simul esse culpam: ideoque omnium maximam esse, cum vera doctrina, quam tradit S. Th. 1. 2. q. 87. articulo 2. & nos idem vberius confirmabimus, minime constat: nam iuxta doctrinam S. Th. peccatum, quatenus peccatum, pœna esse non potest prioris peccati, hoc est, malitia peccati non potest esse malitia pœnæ, etiam relictæ ad prius aliquod peccatum: quamvis peccatum posterius, præter malitiam culpæ, possit coniunctam habere malitiam aliam pœnæ, ut infamie morbi, & aliam huiusmodi, ratione cuius possit esse pœna prioris, ut ibidem explicabitur. Quare odium, quo demones Deum perpetuo prosequuntur, ratione solum cruciatus & doloris, quem secum affert, potest esse pœna prioris peccati: omnis enim, qui odio habet aliquem, hoc ipsum quod malum non consequitur, quod ei desiderat, cruciatur: sed odium ratione malitiæ, quam habet, quatenus peccatum culpæ esse non potest. Ex quo etiam sequitur, odium Dei non esse pœnam omnium maximam.

CAPVT III.

Talis est dolor & tristitia demonum, ut nullam secum patiantur veram delectationem.

¶ Cum vehemens sit tristitia, qua demones perpetuo vexantur, difficultas esse potest. An de aliqua re possint lætari? S. Th. in 4. d. 45. quæst. 2. articulo 2. q. 1. ad 4. fatetur, demones aliquando de

ARTIC. III.

re aliqua lætari, nempe ex eo quod homines in tentatione superant: & videtur fuisse sententia Aug. lib. 2. contra Manichæos, 17. in 1. q. 1. quem citat S. Th. in hoc articulo primo argum. Itemque sentit ille in solutione illius, & Alexander 2. p. 4. in 4. articulo 1. & 2. Sed S. Th. in 4. hanc læticiam, aut delectationem appellavit phantasticam, hoc est, non veram, sed apparentem. Alexand. vocavit quiddam amaritudinem plenum. Probant autem potius hæc sententia: quoniam in demonibus est spes, & desiderium, quæ sunt de futuro bono: sed ipse desiderio respondet delectatio, postquam id, quod desiderabatur, adeptum est: ergo in demonibus est delectatio.

Ego quidem existimo primum, nullam esse in demone talem delectationem, quæ dolorem cruciatum, quem patitur pro suo peccato, aliquo modo leniat, & mitiorem reddat: nam sicut potius sensus in demonibus est æternæ etiam eodem modo persecutus semper, & hoc indubitanter omnibus esse debet.

Deinde dico, nullam veram delectationem ex aliquo eventu demonibus provenire, tamen si flagrans habeant desiderium alicuius futuri quod tanquam bonum suum apprehendant. Quare, etiam si ardentius desiderant vincere homines tentatione peccati, tamen existimo, contra victoriam, vere de ea non lætari, quæ sententia ex doctrina Aristot. 7. Ethicorum capitulo 1. manifeste colligitur. Nam post medium capituli inquit, Voluptas aut contraria, & quævis, minus si vehementer, pellit dolorem, hoc est, non solum voluptas, quæ est de obiecto sub una ratione considerato, pellit necessario dolorem de eodem obiecto sub eadem ratione apprehenso (hæc enim contraria sunt), verum etiam quævis voluptas, nempe aut de eodem obiecto sub alia ratione considerato, aut de alio quocunque, si tamen sit vehementer, non patitur secum ullam tristitiam: nam quo aliquis magis de una re delectatur, eo minus tristatur de quacunque alia re: quia eo minus afficitur ut malum quodcunque aliud, quod evenit, quomodo apparet bonum id, quod possidet: id quod ex experimento competum est: ergo tam potest esse delectatio, ut omnem pellat dolorem, sicut Aristoteles. Eademque omnino ratio erit tristitiæ, & doloris, ut si maximus sit, pellat omnem læticiam, præsertim si læticia non sit vehementis obiecti. Cum igitur tristitia demonum vehementissima sit: ea vero quæ ipsi asserere possunt læticiam, minoris sunt momenti, & nihil habent, nisi sola cogitatione peccati discendum est, nullam omnino demones capere delectationem, etiam si id, quod auidet delectabant, consequantur.

Hanc sententiam sequitur Gabriel in 2. diffinitione 7. quæst. 1. articulo 3. dubio 1. Oramus 2. quæst. 19. ad 7. dubium in fine quæstionis. Probant autem, demones nunquam lætari de eo, quod desiderabant, quia Deus subtrahit concursum suum, ne possint lætari adeo iam bono, quod desiderabant. Hæc tamen ratio admittenda non est: quia hæc esset perpetua quædam violentia, ut dispensatione 239. caput 1. notavi, quam admittere necesse non est. Deinde probant, quia status iste illorum tristitiæ patitur secum desiderium delicti bono apprehenso, non tamen læticiam. Quæ ratio

mihi maxime probatur. Nam summa tristitia, qualem demones habent, non patitur secum delectationem ob rationem dictam: at vero cum desiderio non pugnat: imo vero quanto magis aliquis delectatur, magis potest timere: & quanto magis tristatur, magis potest desiderare: qui enim tristatur vehementer, summo opere quoque desiderat carere illo malo, de quo tristatur: sed vehementer tristitia non finit delectari de bono aliquo. Et hinc patet solutio argumenti, quod pro sententia priori allatum est. Constat enim ex dictis, quare possit quis cum summa tristitia habere desiderium, non autem letari: quia bonum, prout est obiectum desiderij, est absens: & ita apprehendi potest, ut placeat futurum: adeptum tamen non aestimatur ut bonum in tanta tristitia, & ideo non delectat.

M. S. Tho. in hac controversia exponitur.

Postremo veram censeo sententiam S. Thom. nec nostrae opinioni vilo modo contrariam, quatenus asserit, demones, aliquam capere delectationem de victoria, quam contra homines obtinent: ea enim tamen delectationem non esse veram, sed apparentem tantum, quam ipse phantasticam vocat: quod tamen non est ita intelligendum, quasi demones videantur sibi delectari, cum reuera non delectentur (neque enim hæc deceptio ipsis contingere potest) sed quia ita se habent in tentatione hominum, ac si vere, obtenta victoria, delectarentur. Licet enim semel, atque iterum vincant hominem, nullamque inde capiant voluntatem ob rationem superius dictam: nihilominus ita prave affecti sunt, ut iterum ipsum, aut alium hominem aggrediantur, apprehendentes sibi in futura victoria novam causam letitiae, quam in precedenti victoria non inveniunt: in quo se habent instar eorum, qui letantur. Hoc autem recte contingere potest propter pravam eorum dispositionem, ex qua provenit, ut ex præteritis victorijs, ex quibus nullam voluptatem ceperunt cautiore non fiant. Hoc eodem modo intelligendus est Augustinus.

CAPUT IV.

Demonem non posse non tristiari.

*10. P*ossesse ab omni actu voluntatis cessare sentit, Scorus.

Postremo in hac disput. tractandum est, an demones, ita tristentur, ut in eorum sit potestare non tristiari: in qua etiam difficultate Doctores omnes non eodem modo sentiunt. Scorus in 2. d. 7. q. 1. §. Resat nunc dicere, & in reportat eadem dist. quasi 3. arbitrat, ab omni actu voluntatis damnatos posse cessare. Ex qua sententia sequitur, posse etiam cessare à dolore, & tristitia, qui sunt actus voluntatis. Quamvis enim ipse Scorus in 3. d. 1. §. Aliter potest dici, & in 4. distinct. 49. qu. 7. putet, tristitiam formaliter non esse actionem elicitam appetentis facultatis, sed passionem ab obiecto (quam sententiam impugnabo 1. 2. quæst. 4. art. 1.) & ex hac parte non posset damnatus à tristitia cessare tamen cum existimet etiam ibidem, priorem esse hac passione tristitiæ actum quendam elicitem voluntatis, siue quo tristitia non esset: plane consequitur, ex eius sententia posse damnatos à tristitia cessare: quia cessare possunt ab eo actu, qui debet necessario tristitiam præcedere.

Huius sententiæ meminerunt Gregorius in 2. *Ysaquus in 1. p. tom. 2.*

dist. 7. quæstion. 1. art. 2. & Bassolis quæstion. 1. artic. 3. eamque censent esse falsam. Nam si vera esset: lequeretur, demones posse seiplos a pœna sensus liberare: quæ sane sententia ex parte peior esset errore Origenis, nam Origenes ita dicebat pœnas damnatorum finiendas esse, ut id non ex ipsorum voluntate, sed ex Dei misericordia futurum concederet. Sed Scorus in reportatis quæst. illa 3. ut defendat, non posse demonem non tristiari, docet actum tristitiæ, quo demones tristantur, à solo Deo produci, & conservari, & ita demones ab eo cessare non posse. Ceterum, ut supra diximus dist. 13. q. 2. impossibile est, actum intellectus, aut voluntatis à solo Deo produci: & ideo hac ratione defendi non potest prædicta opinio.

Possit quidem aliquis concedere, demones non posse cessare à tristitia, impossibilitate consequenti: quia Deus semper immitit ralem cogitationem, quam scit futuram causam tristitiæ, easque remouebit, quibus induci posset demon, ut à tristitia cessaret, quæ impossibilitas est consequens ratione scientiæ, cum qua Deus cogitationes varias immitit, & alias remouet. Mihi tamen multo verius videtur, demonem non posse à tristitia cessare, impossibilitate antecedente, quæ dicitur impossibilitas ex parte causæ præuenientis, de qua satis diximus disput. 68. cap. 4. hoc est, tali cogitatione præsentis mali, in qua cogitur à Deo permanere, ad tristitiam moueri, ut ab ea tristitia nulla alia cogitatione, nisi sola visione beatifica, possit cessare: quemadmodum ipsa clara visione Dei beatus ita necessario delectatur, ut non delectari non possit, impossibilitate præcedenti ex parte causæ & cogitationis.

At obijciat quis in hunc modum: ut voluntas rem aliquam diligat, aut de ea delectetur necessario quoad exercitium, hoc est, ita ut ab amore, & delectatione cessare nequeat, debet non tantum in obiecto apparere summa ratione boni, sed etiam in exercitio debet nulla ratio, quali apparere: nam si apparere posset, eo ipso etiam posset voluntas ab exercitio cessare: atqui in ipso exercitio & opere tristitiæ apparet ratio grauissimi mali: ergo demon ab ea libere potest cessare. Respondet, tunc posse voluntatem ab actu amoris, & delectationis cessare, etiam si in obiecto sit summa ratio boni, si in exercitio appareat ratio aliqua mali quando potest remouere ab intellectu considerationem obiecti, ex qua nascitur amor, vel delectatio: si tamen cogere in ea manere, non posset non amare, & delectari, & quia demones coguntur manere in cogitatione mali, & pœnæ, qua damnati sunt, & tale malum cogitatum non potest tristitiam non afferre: ideo non possunt non tristiari: quantumvis in ipso actu tristitiæ rationem mali inueniant, & ideo non velint cessare.

ARTICVLVS IV.

Vtrum aer iste sit locus penalis demonum.

332. 4 d. 45. q. 2. a. 3. tom. 2. ad 4. & d. 47. q. 1. a. 3. 2. 4. ad 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod aer iste non sit locus penalis demonum. Demon enim est natura spiritalis. Natura autem

Ppp 3

tem